

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Шендрика Владислава Володимировича на дисертацію Грень Ростислава Романовича «Організаційно-правові основи діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Актуальність теми дослідження. В кінці ХХ – на початку ХХІ століття наркоманія набула характеру однієї з глобальних проблем людства. Тенденція поширення злочинів у сфері наркообігу стосується кожної без винятку країни світу. Не оминуло це соціальне лихо й Україну. Зазначеному виду злочинної діяльності стають властиві такі риси як організованість, професіоналізм, транснаціональний характер тощо. У зв'язку з цим суспільство потребує кваліфікованих відповідей на питання, що стосуються проблем протидії кримінальній наркотизації, зниження рівня поширення наркоманії у суспільстві.

Наявність власної внутрішньої системи виробництва та збуту наркотичних засобів практично зробили нашу країну джерелом збагачення криміналітету.

Крім того, про актуальність вказаної теми свідчить той факт, що поширення незаконного обігу наркотиків в організованих формах є однією з реальних і потенційних загроз для національної безпеки України та стабільності в суспільстві, набуває значного поширення зловживання наркотиків серед молоді, а привабливість високої надприбуткованості від заняття наркобізнесом належать до глобальних проблем сучасності.

Незважаючи на широкий спектр досліджень, присвячених різним напрямкам протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, обрана автором проблематика, є недостатньо вивченою. Вказане негативно впливає на належне документування злочинних дій членів наркоугруповань та створює уяву у

громадян про так зване «кришування» наркоділків з боку правоохоронців. Докази цьому – чисельні скарги громадян до правоохоронних органів та в інші органи виконавчої влади про бездіяльності міліції з ліквідації діючих наркоугруповань.

Відтак обрана дисертантом тематика заслуговує на підвищену увагу як з теоретичної так і практичної наукових позицій.

Метою роботи визначено комплексний аналіз теоретичних і практичних положень та розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення діяльності оперативних правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів.

Для досягнення поставленої мети дисертантом було вдало сформульовано такі основні завдання:

- з'ясувати ступінь розробки проблеми протидії оперативних підрозділів злочинам у сфері обігу наркотичних засобів у науковій літературі;

- визначити особливості сучасного стану і чинники, що впливають на організацію оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів;

- охарактеризувати організацію оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів;

- дослідити правову основу для обґрунтування необхідності доповнення законодавства з метою підвищення ефективності діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів;

- проаналізувати взаємодію оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів та визначити напрями вдосконалення;

- окреслити заходи оперативних підрозділів правоохоронних органів

України щодо запобігання злочинам у сфері обігу наркотичних засобів;

– виокремити та деталізувати окремі заходи оперативних підрозділів правоохоронних органів України у виявленні злочинів у сфері обігу наркотичних засобів;

– охарактеризувати методику оперативних підрозділів правоохоронних органів України щодо припинення злочинів у сфері обігу наркотичних засобів.

Слід відзначити, що всі завдання ним успішно вирішені, про що свідчать висновки до роботи та автореферат.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність.

Для досягнення об'єктивності результатів дослідження застосовувались наступні методи: статистичний, методи спостереження, узагальнення й аналізу результатів, історично-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний, статистичний, соціологічний, формально-логічний.

Висновки і рекомендації дисертанта ґрунтуються на глибокому аналізі вітчизняних і зарубіжних джерел, літератури з питань кримінального процесу, оперативно-розшукової діяльності й інших правових наук (кримінального права, кримінології, криміналістики тощо). Автором опрацьований значний масив літератури, що безпосередньо чи опосередковано торкається теми дисертаційного дослідження (237 джерела). Зазначене свідчить про високий рівень обізнаності дисертанта у питаннях, які ним досліджуються, та забезпечує відповідний рівень обґрунтованості зроблених ним висновків.

Емпіричну базу дослідження становлять результати вивчення матеріалів 170 справ кримінального провадження за фактами розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів; зведені дані анкетування 250 працівників оперативних підрозділів Національної поліції України, Служби безпеки України, Державної фіскальної служби України, Державної прикордонної служби України, Державної пенітенціарної

служби України у Волинській, Київській, Львівській, Чернігівській та Херсонській областях; статистичні дані правоохоронних органів України та РНБО України за 2005–2016 рр.; аналіз наукових публікацій і довідкових видань з питань протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексним монографічних досліджень теоретичних та організаційно-тактичних засад діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів.

Здобувач Р.Р. Грень у дисертації обґрунтував низку нових теоретичних висновків, уточнив зміст окремих понять, котрі мають наукове й практичне значення, що знайшло своє відображення в конкретних теоретичних положеннях і пропозиціях, які винесенні на захист. До них, зокрема, можна віднести такі:

– вперше доведено, що протидія злочинам у сфері обігу наркотичних засобів залежить від розроблення і запровадження оперативними підрозділами правоохоронних органів України спеціальних методик з виявлення, попередження і припинення зазначених злочинів;

– вперше наведено найістотніші чинники неналежної протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів оперативними підрозділами правоохоронних органів України, серед яких: латентність вчинення злочинів; велика прибутковість від наркобізнесу; використання злочинцями безконтактного розповсюдження наркотиків та розрахунків за них тощо;

– вперше виокремлено основні сучасні риси обігу наркотичних засобів, що впливають на погіршення наркоситуації в Україні: наявність значної наркосировинної бази; особливості геополітичного розташування країни на

важливих міжнародних шляхах; зручність використання нових каналів для нелегального транзиту наркотичних засобів до країн Західної Європи тощо;

– удосконалено підходи щодо організації оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів шляхом правового забезпечення та управлінського рішення; якісного здійснення інформаційно-аналітичної роботи, прогнозування, планування, конференційного залучення громадян;

– удосконалено положення про основні заходи оперативних підрозділів правоохоронних органів України з виявлення слідів вчинення злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, до яких належать: розвідувальне опитування, оперативний огляд, особистий пошук, конфіденційне залучення громадян, сканування мережі Інтернет, комп'ютерні бази даних МВС, СБУ, МОЗ, ДПС, ДФС та ін.;

– удосконалено знання про категорії осіб, які можуть бути свідками злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, а саме: особи, які мають відповідний рівень спеціальних знань, працюють у сфері обігу наркотиків та знають їхні види, назви, вартість, особливості поведінки під час прийому таких засобів й опісля, а також в період наркотичного голодування; особи з категорії наркоманів, які знають кримінальний жаргон, образ життя людей, котрі вживають наркотики тощо;

– удосконалено підходи до методики припинення злочинів у сфері обігу наркотиків оперативними підрозділами правоохоронних органів України, яка полягає в документальному підтвердженні протиправної діяльності осіб в процесі здійснення контрольованої поставки, оперативної закупки, візуального спостереження та ін.;

– дістали подальший розвиток знання про основні чинники наркозлочинності, які потрібно враховувати під час організації діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів: зниження віку осіб, які

вживають наркотики; розширення предмета наркотичних засобів; удосконалення способів вчинення злочинів та виготовлення наркотиків тощо;

– дістали подальший розвиток пропозиції щодо удосконалення правового забезпечення оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів;

– дістали подальший розвиток положення про форми взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів, а саме: поточний обмін оперативними відомостями й наявною інформацією; сумісне проведення оперативних нарад; узгоджене планування оперативно-розшукових та інших заходів тощо;

– дістали подальший розвиток положення про запобігання злочинам у сфері обігу наркотичних засобів оперативними підрозділами правоохоронних органів України, що полягає у здійсненні загальних й індивідуальних профілактичних заходів.

Всі ці положення дисертаційного дослідження містять елементи новизни і, без сумніву, є певним внеском у науку кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності.

Оцінюючи важливість для науки і практики одержаних автором результатів, необхідно також відзначити, що дисертація Р.Р. Греня виконана на кафедрі кримінального права і процесу Навчально-наукового інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка» в межах науково-дослідної роботи «Вдосконалення правового механізму захисту прав і свобод людини і громадянина в умовах розбудови правової держави» (номер державної реєстрації 0112U001217) та «Шляхи вдосконалення правового механізму захисту прав і свобод людини і громадянина в умовах розбудови правової держави» (номер державної реєстрації 0117U004015).

Результати дослідження мають не лише наукове, але й **практичне значення**. Одержані автором висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані у:

- науково-дослідній роботі – як підґрунтя для подальших досліджень оперативно-розшукових аспектів виявлення і припинення незаконного обігу наркотичних засобів оперативними підрозділами правоохоронних органів України;

- правотворчій діяльності – для вдосконалення відповідних положень Кримінального процесуального та Митного кодексів України, законів України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними»;

- правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів;

- навчальному процесі – під час викладання курсів «Кримінальний процес», «Криміналістика», спеціальних курсів з організації розслідування окремих видів злочинів у вищих юридичних навчальних закладах (на юридичних факультетах), також для підготовки відповідних навчально-методичних матеріалів: підручників, посібників, курсів лекцій, практикумів.

Основні положення дисертаційного дослідження викладено у дев'яти наукових публікаціях, з яких 5 статей – у виданнях, що входять до переліку фахових, зокрема одна стаття – у науковому виданні іноземної держави, чотири публікації – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій..

Дисертація написана зрозумілою, юридично і літературно грамотною мовою, робота оформлена у відповідності з вимогами, які ставляться до такого виду праць.

Зміст автореферату повністю відповідає змісту дисертаційного дослідження.

У цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю, треба звернути увагу на окремі суперечності, спірні положення, які потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту дисертації.

1. На ст. 42 автор дисертації вказує, що основними центрами з незаконного обігу наркотичних засобів є Донецька, Дніпропетровська, Луганська, Львівська, Одеська, Миколаївська, Херсонська області та місто Київ. Доцільно було б, проаналізувати автором статистичні дані відносно даних обласне, щодо незаконного обігу наркотичних засобів

2. Під час офіційного захисту, хотілось би почути, яку систему заходів оперативних підрозділів, автор розглядає у своїй дисертаційній роботі, щодо виявлення і припинення злочинів у сфері наркобізнесу, відвернення настання злочинного результату, а також запобігання рецидиву злочинів у майбутньому.

3. На сторінці 97 автор зазначає, що відповідно до ч. 4 ст. 28 КК України, кваліфікація злочинної організації пов'язана з учиненням тяжкого та особливо тяжкого злочину, оперативні працівники позбавлені можливості документувати наркозлочини з подальшим притягненням до кримінальної відповідальності винних злочинних організацій у сфері НОН, дії яких не охоплюються тяжкими злочинами. Тому було б доцільно вказати у ст. 255 КК України, що метою створення злочинної організації є вчинення будь-яких умисних злочинів. На нашу думку, це виходить за предмет дослідження.

4. У питанні 2.3 Оптимізація організації взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів, автор зазначає, що крім взаємодії правоохоронних органів з державними органами України щодо протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів, також здійснюється взаємодія з правоохоронними підрозділами іноземних держав та спеціальними міжнародними організаціями. Під час офіційного захисту, хотілось би почути, з якими міжнародними організаціями здійснюється взаємодія.

5. На сторінці 168 дисертаційної роботи, автор згадує поняття «розкриття злочину». Під час офіційного захисту, хотілось би почути тотожність або відмінність понять «розкриття злочину» та «припинення», на основі Кримінального процесуального права.

6. Під час офіційного захисту, хотіло би конкретно почути методику припинення оперативними підрозділами правоохоронних органів України злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, стосовно питання 3.3.

У той же час слід підкреслити, що зазначені зауваження носять дискусійний характер і не знижують високого рівня проведеного наукового дослідження. Безсумнівно, дисертація є завершеною, кваліфікованою працею, що містить раніше не захищені положення і висновки.

Висновок:

Отже, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням, дисертація відповідає вимогам п.п. 9, 11 Порядку присудження наукових ступенів, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40.

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Грень Р. Р. на тему «Організаційно-правові основи діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів» є завершеною кваліфікаційною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність, а саме: з'ясовано сучасні проблемні аспекти діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України

у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів і на цій підставі внесено змістовні пропозиції щодо вдосконалення чинних нормативно-правових актів, спрямованих на протидію цим злочинним проявам.

Автор дисертації – Грень Ростислав Романович, на основі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри

оперативно-розшукової діяльності

та розкриття злочинів

**Харківського національного
університету внутрішніх справ**

доктор юридичних наук, професор

Заслужений юрист України

В.В. Шендрик